

1928 K 944

5, 12

325

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
STIMVLO NATVRAE
NON OBTVNDENDO

Q V A M

CONSENSV GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
PRAESIDE
GEORGIO AVGVSTO
LANGGVTH D

PATHOL. ET CHIRVRG. P. P. O. FAC. S. SENIORE
ET H. T. DECANO

AD DIEM X. OCTOBR. CIOIDCCLXXIV

H. L. Q. C

PRO GRADV DOCTORIS

PVBLICO COMMILITONVM EXAMINI

PERMITTIT

IOANNES FRIEDERICVS EISFELD

NELBIENS. MAGDEBVRGICVS
MEDICINAE CANDIDATVS

WITTENBERGAE

LITTERIS CAROLI CHRISTIANI DÜRRII

ACADEMIAE A TYPIS.

1774

DISPUTATIO IN AERIALI MEDICA

DE

RESPIRATIONE

NON ORDINANDO

DE

CONSENSU RESPIRATIONIS MEDICINAE ORDINANDAE

THESE

GEORGIO AVGVSTO

ANDREAE

PHYSICAE ET MATHEMATICAE

PH.D. DOCTORIS

IN AERIALI MEDICA

DE

RESPIRATIONE

NON ORDINANDO

DE

CONSENSU RESPIRATIONIS MEDICINAE ORDINANDAE

THESE

GEORGIO AVGVSTO

ANDREAE

PHYSICAE ET MATHEMATICAE

PH.D. DOCTORIS

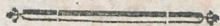
IN AERIALI MEDICA

Q. D. B. V.

STIMVLVS NATVRAE
NON OBTVNDENDVS.

§. I.

Mira profecto res est, vix inuentura fidem, nisi eamdem probatissimis denegare veritatibus nefas esset, mortalium plerosque omnes non modo de exiguo, sibi a natura circumscripto, vitae curriculo acerbè conqueri, toties fugacissimis suis annis cum lacrymis ingemiscere, et in ipsam tandem naturam, tanquam iniusta noverca maligniorem, grauiter inuehi; sed etiam aetatis longinquitatem, ad secula duraturam, omnibus sibi votis poscere, imo vero non annos, sed innumerabilem annorum seriem, confidenter sperare et benignissime polliceri: contra ea tamen omnia, contra ipsa sua vota, se ipsos sibi plurimum tam exiguum vitae curriculum circumscribere, naturae, per se

A 2

se satis velociter currenti, calcaria veluti addere, et dies iubere suos properantius ire. Siccine natura tua,

— *Quod fuerat stimulis factura sine vllis,
Plenus auctorem te quoque nacta facit? ^{a)}*

§. II.

Scilicet natura nostra nullis alienis, admouendis sibi, indiget stimulis. Insunt in illa genuini, facileque sufficientes, qui nos continenter moneant moueantque, vt debitum ipsi officium promte alacriterque faciamus, vt studia eius adiuuemus, vt vitae necessitatibus omnibus subueniamus modis. Blandis his obtemperantes monitoribus amplissimum ac iucundissimum, virtuti a natura propositum, consequimur praemium; nec modo de nobismet ipsis, de integre conseruanda natura nostra, vt cum facilitate, constantia, iucunditate, omnes res nostras prospere agere, et in longum, possumus, durare; sed quod maius adhuc et multo habendum est gloriosius, de publico etiam egregio, de vniuerso genere humano, praeclarissime promereri, et nostrum memoriam longissimam possumus, efficere. Secus si facimus, si dicto audientes esse, monitus naturae reuereri, et vicem ipsi reddere, nolumus, quid aliud potest stantem pro ratione voluntatem, quid ignauiam, leuitatem, negligentiam, temeritatem, pertinaciam, iracundiam, intemperantiam, luxuriam, fluentissimas voluptates libidinesque, consequi, quam vt nosmet ipsos citius tardius grauissime puniamus, quam vt cum molestia atque taedio, non sine dolore cruciatuque, non sine acriori aegritudine animi, ex conscia culpa conscita, mox perpetua conturbemur inualetudine, mox tacitis lentisque conficiamur morbis, mox in flore iuuentutis nostrae, medios

^{a)} OVID. ex *Ponto*, II. XI. 19.

medios inter desideriorum stimulos, spes inter et expectationes nostras, tanquam decrepiti de ponte deiciamur, ruentesque in acerbissima fata moras omnes vitamque praecipitemus, atque adeo constitutis a natura suppliciis tandem afficiamur atque pereamus.

§. III.

Quotus vero quisque inuenitur hominum, qui ita sit suis in aedibus hospes ac peregrinus, quin probe sciat, quae intus, quae in intimis tecti sui penetralibus, gerantur; qui studia, desideria, necessitates, stimulos ac igniculos, naturae suae, expertissimus non norit, qui iisdem quotidie se denuo vrgeri, pungi vrique, non sentiat? Animi et corporis vnione sumus homines, et suis cuique parti stimulis prouisum est. Feruent mortalium pectora innata aliqua et inexplebili viuendi cupidine, et suae sibi vitae conscius, nec vera tamen sapientia, ne dum religione, subactus, animus, nihil tristius, nihil magis a sua natura alienum, terribilius nihil, cogitare et sibi repraesentare potest, quam mortis imaginem, quam vitae finem, animique, vitae auctoris, a suo deamato corpusculo discessum. Inest porro in ipso vitae ac valetudinis vsu sensuque tanta, a natura indita, suauitas et dulcedo, vt mens sana in corpore sano, ex omnibus bonis, quae in res cadere humanas possunt, principem facile locum teneat, tantoque nos efficacius, ad omnes curas nostras ac vigilias, in ista bona nobis conferuanda et perpetuanda, conferendas moueant ac impellant; vt, optio si detur, et alterutro cendum sit, cetera omnia fortunae blandimenta et illecebras, honores, diuitias, voluptates, facile mittamus, contemnamus, in illa, nobis asserenda, bona domestica impendamus; vt nec vltima denique pericula et praesentissima capitis discrimina subire, et pro redimenda vita, tanquam pro aris et

focis, decertare, dubitemus. Omnia extrema in extremis malis experiunda ducimus:

— — — *immedicabile vulnus*
Ense recidendum est, ne pars sincera trabatur ^{b)}.

§. IV.

Etsi vero animus, tanquam dux et imperator vitae, nobis est praepositus, eius tamen vocem percipere, eius sentire stimulos, nuper maxime in lucem editi, infirmi, rerumque nostrarum nobis nondum, aut non satis, conscii, non semper possumus. Multo prior est nostra indigentia; instantia, virgentissima, sunt naturae nostrae desideria; morulam pati nesciunt. Vivimus multo ante, quam quid cum conscientia cupiamus ac sentiamus; brutorum instar animalium, quae nullum ducem alium, nisi instinctum, sensum, consuetudinem, audiunt ac sequuntur. Cui accedit, maximam generis humani partem, vitam vivere, animale magis, quam rationalem, et praesentibus, sensusque ferientibus, bonis malisque, citius ac efficacius moveri et incitari, quam futuris fortuitisque, siue sperandis, siue metuendis. Igitur in corpore quoque nostro, in visceribus nostris, sui inesse debebant, sui insunt, stimuli. Tam sapienter, enim, tam et admirabiliter fabrefacta est corporis nostri machina, ut ipsa se sua in integritate conservare annitatur; ut, quantum vitae usui perditur ac destruitur, sine omni mora instauret, ut omne damnum aut auertat, aut refarciat. Ut vivamus itaque, ut valeamus, crescamus, nutriamur, integri robustique conferuemur, longum in aevum perduremus, quodque adeo consequitur, ut omnia nostra obire officia, ut ad omnes fines nostros et veram tandem felicitatem peruenire possimus, haec omnia

^{b)} OVID. *met.* I. 190.

omnia his machinae nostrae corporae stimulis primario accepta a nobis referenda sunt.

§. V.

Consentaneum itaque esse nemo non videbit, quin sponte quoque concesserit, istos naturae nostrae stimulos ac instinctus diligentissime a nobis obseruandos esse ac custodiendos, citraque prosperae offensionem valetudinis, neque negligi supine, deprimi eludique, neque vero etiam temere augeri intendique, debere. Etenim et hic

*Sit modus in rebus; sint certi denique fines:
Quos ultra citraque nequit consistere rectum^o.*

Atqui vero nullam, sanitatis conseruandae, nullam vitae pro-rogandae, regulam, crebrius migrare solent homines, quam istam ipsam, quae de stimulo naturae non obtundendo praecipit. Ac modo quidem duplici, vt dictum est, a norma naturae conuenienter viuendi desectunt, dum alii, tanquam inofficiosi, monita eius non attendunt, saepius negligunt, atque sic semetipsos deserunt; alii, contra, nimis officiosi, hos naturae stimulos, per se satis vegetos acresque, importunos non raro ac imperiosos, quantum per omnes artes contendere possunt, augent, exacuunt et accendunt. Quum omnia horum neglectuum ac peccatorum genera angusto hoc loco comprehendi nequeant, age, potiora per suas partes persequamur, et qui stimuli praesertim pessumdentur, obtundantur, extinguantur, commemoremus; quo eos, qui sibi ab arte nostra salutari in vitam longam beatamque adhuc volunt consuli, ad naturam reuerenter habendam adducamus, nume-

^o) HORAT, *Serm. I. Sat. I.* 106.

numeriosorem vero reliquorum turbam ex deuiio itinere in viam virtutis non inuiam reducamus.

§. VI.

Tritum est sermone prouerbium, et naturae pariter consentaneum, ac per experientiam confirmatum, bene illos ac prospere valere, qui et bene ingerant, et bene digerant, et bene egerant. Secundum PYTHAGORAM ac SENE- CAM ^{d)} nunquam satis laudandos, sed non remissius sequen- dos, hos nobis terminos: non esurire; non sitire; non al- gere; hoc est, victum et amictum requirere; lex naturae constituit. Et nostra Medicorum consuetudo summam vitae ac sanitatis in eo contineri et fundari ponit, vt actiones, quae dicuntur, seu functiones, nobilissimorum viscerum, vitales, nimirum, animales et naturales, rite inter se conspirent ac succedant; quae singulae suis etiam non destituuntur stimu- lis. Nobis, a recepta hac doctrina non discedentibus, con- cessum sit hoc loco, naturae praesertim corporeae desideria, ad tria haec capita: vt naturae conuenienter et ingeramus, et egeramus, et conseruandum genus humanum adiuuemus, reducere. Cui haec, vt decet, ad vota, naturae non re- pugnantia, procedunt, non habiturus est facile, de quo male contentus conqueratur, quod amplius desideret: atque his vitae necessitatibus ac naturae desideriis tam benigne etiam a natura, mutato nomine, a maximo ac potentissimo huius vniuersi conditore, arbitro ac potentissimo est, vt me- lius, vt liberalius, omnino nequeat. Ad haec enim conti- nenter secundum naturam peragenda, animi corporisque instinctu quodam ferimur, impulsuque; nec desunt etiam, quibus his satisfaciamus stimulis. *Parabile est, quod natura*

^{d)} Epistol. IV.

natura desiderat, et expositum; ad superuacua sudatur; quod satis sit, ad manus est).

§. VII.

Quum tribus his rebus, cibo, potione, spiritu, animantium vita, consentiente nobis CICERONE, ^{f)} maxime teneatur, primum esse, quod nobis debeamus, officium, cernitur, ut natura nostra nihil detrimenti capiat, ut ea continenter ipsi offeramus acque ingeramus, ex quibus illa composita est; ^{g)} ad quae percipienda os nobis datum est aptissimum. Ut viuamus, enim, quotidie nobis edendum ac bibendum est; licet non viuamus, ut edamus bibamusque; quo se a ceteris hominibus differre interrogatus respondit, Philosophorum facile princeps, hominumque sapientissimus iudicatus, SOCRATES ^{h)}. Equidem causam huius necessitatis, perpetuae nostrae indigentiae, ex ipsa fabrica ac conditione machinae nostrae corporeae, ipso vitae usu sese paulatim deterentis ac corrumpentis, omnes facile perspicimus, perspicere saltem possumus; etenim *haec quoque non perstant, quae nos elementa vocamus; sed illa tamen sola, pulcherrime etiam intellecta, causa nos certe eo non adigeret, ut quotidie et sine intermissu de parando nobis victu quotidiano cogita-*

e) SENECA loc. cit.

f) de *Natura Deor.* II. 54.

g) OVID. *Met.* XV. 340. 352.

*Nec quae sulfureis ardet fornacibus, Aetnae,
Ignea semper erit; neque enim fuit ignea semper.
Nempe ubi terra cibos alimentaue pinguia flammae
Non dabit, absuntis per longum viribus aeuum;
Naturasque suum nutrimentum deerit edaci,
Non feret illa famem, desertaue deseret ignes.*

h) A. GELLIVS, XIX, 2.

gitaremus, quem, ut nunc humana fert conditio, plurimum non sine multo sudore exercere possumus. Nisi purges, aiunt, et molas, nihil comedes. Faciendum itaque erat, ut fundi nostri calamitatem viuidius sentiremus, ut necessitatem istam non modo moleste ferremus, sed ut plane illam tolerare non possemus. Inhabitat hunc in finem extimulatos aliquis et extoror in visceribus nostris, in ventriculo, qui ieiunum illum et vacui impatientem continuo titillet, vellicet, laceffat et irriter, ut aliquid ingerendum appetat, ut impleri se sollicitet, ut murmuret, latret furatque. Imperiosa fames est; et, HOMERO ¹) iudice,

*Non est improbior res altera, ventre molesto,
Quique sui inuitos etiam memores iubet esse.*

§. VIII.

Hoc exemplo suo infantes nostri, tum recens nati et adhuc a matre rubentes, tum puelli, laetis adolescentem incrementis, nec nimis molliter habiti, luculenter quotidie comprobant. Quid primus enim eorum vagitus ac quiritatus, quid postea cum lacrymis saepe confusae preces, quid laetus, in beneficam mamillam, in cognita iam et consueta edulia, in aridi saepe panis crustulam, impetus, quid tacitum de his ad votum occupatis, cupediis suis gaudium, et plena post ingestum cibum consolatio, et consequens satietatem fastidium, quid aliud; inquam, haec indicant vereque demonstrant, quam occulti quamdam doloris molestiam, quam famis, toties redeuntis, magnitudinem, et ingenitum a natura stimulum? Porro autem, crescentibus annis, nondum erudito corruptoque palato. quid aliud contendit, tantum non perpetua, ventris vacuitas, et imporeunus imperiosae famis stimulus, quam expleri? Tum sane nondum fames illa ambitiosa

bitiosa est; quidquid offeras, ad palatum est; quidquid ingeras, perinde est; nihil tum repudiamus, nihil stomachamur. Quoties nostra puerilis simplicitas, trita illa HORATII ¹⁾ verissima esse et naturae consentanea, exultans tripudiansque, experta est:

Latrantem stomachum bene lenit cum sale panis;

itemque:

Ieiunus stomachus raro vulgaria temnit!

Et dic, amabo te, quoties inferioris fortunae homines, operarios quosuis, mercenarios, ruricolos, baiulos, lignatores, et quos non alios, duro labore multoque sudore vitam tolerantes, quoties illos vidisti ieiunia sua, atro densoque pane, cum arido forte caseo, ac securo olere, summa edendi appetentia placare, ut non statim dirae famis stimulos agnosceres, et a consuetudinis veluti mechanismo quodam, gulonumque voracitate ac prodigentia, distingueres. Enimvero, hoc est naturae conuenienter viuere: non ante edere, quam fames imperet; non plus, nec minus, edere, quam ventri, bene instituto, nihil amplius desideranti, satis sit; non delicias ligurire, non heluari. Recte SENECA ^{k)}: *Venter praecepta non audit, poscit, appellat; non est tamen molestus creditor, paruo dimittitur; si modo das illi, quod debes, non, quod potes.* Optimum cibi condimentum, optimum coquus pistorque, fames est; atrum malumque panem bonum facit; villici, atriensis, coloni, sui panem SENECAE aliquando tenerum, filigineum, reddidit; et Ptolomaeo illi

B 2

Cicero-

¹⁾ *Serm. II. Sat. II. 17. 39.*

^{k)} *Epist. 21 et 123.*

Ciceroniano ¹⁾, Aegyptum peragranti, quum comitibus non consecutis cibarius in casa panis datus esset, nihil visum est isto quidem pane iucundius. Sic est. Id actum est ab illo mundi conditore, qui nobis viuendi iura descripsit, vt salui essemus, non delicati; quidquid ex necessitate desideratur, sine fastidio sumitur.

§. IX.

Dantur tamen non pauci, nec praemiis alliciendi, nec poenis coercendi ac deterrendi, qui hunc naturae ac ventriculi stimulum non satis reuerenter habeant, non attendant, sed negligent potius, supprimant et obtundant. Dabimus operam, vt ne in rebus his apertissimis nimium longi videamur. Quorum igitur numero hos primo loco habeas censendos, qui matutina ac pomeridiana sua tempora caldae frigidaeque vsu abusuque consumunt, et ventriculum, quod probabiliter prae se ferunt, non tam elutiant, quam eneruant et cruditatibus ingeminandis obnoxium reddunt; qui iuscula copiose nimis forbillant, ab ovo statim ad mala vsque, omni potionum genere, aqua, cereuisia, vino, plusculum largiter se inuitant, et mensae secundae loco, tanquam in complementum, calidis Theae aut Coffeae sorbitionibus se denuo inundant: quodque consequitur, ventriculum insolentius distendunt, emolliunt, domesticum eius liquorem nimis diluunt, sua illum virtute exuunt, famem fallunt, ciborum digestionem turbant, tandemque anorexiis, apepsiis, flatulentis, borborygmis, hypochondriacis malis, e. i. portas fenestrasque patefaciunt; qui opus suum nimium vrgent, litterarum studiis, protractis profundioribus meditationibus, aliis occultis desideris, curis, moerori, vehementioribus

¹⁾ *Tuscul.* I. 54.

tioribus animi commotionibus, iracundiae, desperationi, nimis inhaerent ac indulgent, totas noctes vigilant, vigilantes somniant, laboribus se frangunt, venere se exhauriunt, otio et quiete, somno in diem extracto, corpus hebetant, graue, marcidum, torpidum, reddunt; qui mensae accumbunt, animo peregre absentes, rebus suis agendis, parandis diuitiis, honoribus augendis, voluptatibus opportune aucupandis, venereis praesertim explendis, vnice intenti, hinc taciti tristes, difficiles ac morosi, ex consuetudine magis, quam ex officio et cum delectatione, se replentes, quidquid apponitur, saepe sine sensu ac conscientia, sine discrimine, inter contentiones saepe, et ambiguas disputationes, et insana iurgia, auide raptimque ingerentes, et per gulam callo veluti obductam praecipitantes; qui sordide auari, cibi horae, toties redeunti, irascuntur, ieiuniorum frequentiam, ex seuerioris disciplina religionis, maximopere probant, laudant et commendant, suum ipsorum genium fraudant, sibimet ipsis de cibo deducunt, eoque non vili tantum, sed terro horridoque, vtuntur, infatigatique ocys remota mensa discedunt; qui delicatioris sunt fastidii, et ad redeuntem rei, minus iucunde perceptae, memoriam, longam facile nauseam concipiunt; qui tandem fumo Tabaci hauriendo supra modum delectantur, mallentque saepe saliaribus carere dapibus, quam vaporoso illo nectare et ambrosia se non pascere, etsi cibi appetitum sibi minui, famemque compesci, sentiant, dolenterque ferant. Quum cibi, in vniuersum, viribus conseruandis ac recuperandis idonei sint, tantaque necessitatis, vt vel ex flamma petendus victus sit, haud difficulter intelligitur, non sine multiplici offensione naturae, poenitentia poenaeque, hunc eius stimulum contemni, reprimi et obtundi, imprimisque primas, quae dicuntur, vias, ventriculum et intestina, sic male affici, robur eorum infringi et ipsam tandem cibi digestio-

digestionem victuari, sine cuius integritate tamen vita prorogari non potest.

§. X.

Nec desunt numerosa, ex genere potissimum feminino, eorum exempla, qui alterum naturae stimulam, multo communiter importuniorum, potus, puta, appetitum, sitimque, non attendunt sed negligunt, parcissime saltem ipsi satisfaciunt, fallentes potius eandem, quam explentes. Sunt forsitan, qui inter prandendum ac coenandum malo hoc consilio a potione se abstinunt, illa cito transitura ne ventriculum dispendant, cibique appetitum deiciant; quum illum auctiorem potius, cum capaciore geminoque ventriculo, sibi praeoptent, ut cibos copiosius ac iucundius ingerere possint. Quem tamen praerextum sibi obiici, aegrius solet ferre chorus femineus, hanc abstinentiae suae causam interferens, quod iurulento magis ac vegetabili utantur victu, imprimisque acetariis delectentur et horaeis fructibus, faucium siccitatem sitimque commode lenientibus, potusque suppletibus inopiam. Et vita quoque, quam feminarum pleraeque agunt, sedentaria, minusque negotiosa, utique ipsis tantam bibendi necessitudinem, ac res multi sudoris tractantibus, imponere non videtur, hanc magis genuinam ob causam, quod caldam plurimae lubentius expetant, potuque Coffeae se assatim consolentur, vitis licet munera non ita ament, nec vini spiritu, nec incensa Nicotiana, irriguas fauces exsiccant et tantum non adurant. Neque hoc sine attentione potest praetermitti, feminas in uniuersum plumbeis fere ferreisque indutas, incarceratas, thoracibus, saepe multumque prohiberi, quo minus monitoribus naturae, suoque animo, quod lubentes subinde facerent, obsequi, seque cibo potuque paullo liberalius inuitare possint. Fugiant vinum zythumque abstemii, dummodo me-
ris

ris vndis gaudeant, multaue aqua sitim compefcant. Ma-
ior enim quodam modo, ac celerior, obferuatur bibendi
neceffitas, quam edendi; quare etiam ftimulus ifte multo
acrior fenfitur, et intolerabilior, ad paucas faepiffime horas,
ad minutiffimam morulam, arentibus faucibus, ftique ignea,
iniquiffime, faepe numero non fine fumma pernicie, non fine
diriffimis cruciatibus, alienatione mentis, furore, rabie, feren-
dus. Efti vero tam grauis poena neglectum hunc ftimulum
non preffo femper pede fequatur, putandum tamen non eft,
hac in re delinqui omninoque peccari non poffe. Non tan-
tum folidarum nutritioni partium, conferuandoque earum ro-
bori, fumto, fame inperante, cibo, prouidendum eft. Etiam
humorum mixtio, ne qua parte turbetur, eodem procuran-
dum eft ftudio. Hi, enim, blandi, temperati, tenues, fatis
fluidi, meabilesque, effe debent, vt per vafa, fenfum minora
ac capillaria, decenti velocitate ferri, vt omnes fecretiones et
excretiones, quin ipfa quoque nutritio, rite poffint perfici. Sed
quantitate eorum imminuta, aut qualitate multifariam vicia-
ta, actiones, modo nominatae, pleraeque laeduntur, et, nifi
acuti femper ac acutiffimi, longi tamen plurimum, morbi,
tanquam fequi congruentes, cacochymiae, cachexiae,
chlorofes, menfium ataxiae, alui conftipationes, fpafmi, hy-
ftericae perpeffiones, phlogofes, capitis dentiumque dolores,
tumores, fcirrhi que, cancri que, fociatis aliis cauffis, erro-
ribusque in diaeta commiffis, bene multis, otio praefertim
inerti ac nimio fomno, coniunctis inducuntur.

§. XI.

Quantum ifti omnes alterutri horum naturae ftimulo-
rum detrahunt ac negant, tantumdem, imo multo plus, alii
iisdem addunt, et oleum veluti flammae, ignem igni, adii-
ciunt. Extra dubium eft, partem generis humani longe ma-
ximam

ximam placitis se non abstinere bonis, sed caeco duci sui sensus impetu, nec cupiditates ac libidines suas, quod imperantis esset rationis, quod heroicae habendum virtutis, moderari. Innumerus est eorum numerus, qui vni suo abdomini videantur nati; qui eant, quo gula ducat, gula harpyiis digna rapacibus;

Sunt, quibus in solo est viuendi caussa palato.

Sunt omnino, qui quaerant, quemadmodum post saturitatem quoque esuriant, quemadmodum non impleant ventrem, sed farciant; qui, quod tribus vris fatis esse queat, vna mensa deuorant, ventresque illos veteris aevi collatinos si non vincant, aequent certe, et Milones, et Vitellios, et fabulosum illum Erisichthona, viuis ab OVIDIO^{m)} coloribus pictum, nobis reddant,

— — *cui furit ardor edendi,
Perque anidas fauces immensaque viscera regnat.*

Sunt, qui gulae titillandae magis, quam replendi ventris, rationem habeant, eamque ob causam subtilis palati blandimentis nouisque lautitiis, studiosissime insidientur; quibus mortalium beatissimis, delicatissimas sine fine desiderantibus epularum voluptates, Mardiniorum Apiciorumque coniunctae exquisitissimae artes, cocturae ac condimenta, saliuam mouere, fastidia deducere, languorem ventriculo eximere, vix possint. Sunt tandem, vt foedioris intemperantiae nihil desit, qui cum heluationibus suis computationes quoque strenu-

^{m)} OVID. *Met.* VIII, 828 sqq.

*Qui sibi, quod pontus, quod terra, quod educat aer,
Poscit; et appostis queritur ieiunia mensis;
Inque epulis epulas quaerit; quodque vrbibus esse,
Quodque satis populo poterat, non sufficit vni;
Plusque cupit, quo plura suam demittit in alium.*

strenuissimi copulent, ab ovo vsque ad mala plenis scyphis,
Thracum more, pugnent, maiores continuo calices sibi
poscant, ad numerum bibant, et

*nocturno certare mero, putere diurno, *)*

nunquam cessent. Quibus bibulis potoribus, quamuis initio,
ad explendam sitim, haustulus aquae pro nectare erat, aut
cereuisiae cantharus, lymphatum merum, nouum fu-
giensque vinum, vile Sabinum, facile sufficiebat, nunc, ad ira-
tam veluti placandam gulam, languidum ac seuerum expeti-
tur, veteris ardentisque Falerni pocula poscuntur, calloque
tandem obducta gula, ignei fumantesque ex faece vini spiri-
tus, alique, canis artibus parati, suauissimi liquores, in-
gluue nunquam explenda, hauriuntur:

qui potus, dubium, sistat alatne, sitim °).

Qui, denique vt illa CICERONIS vsurpemus, in mensam
vomant, crudique postridie se rursus ingurgitent. Nimi-
rum,

quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae p).

§. XII.

Vtroque hoc modo lurcones isti Luciliani, comedones
ventresque, in beneficam naturam ab omni parte grauissime de-
linquunt, et, cum aliis bene multis ac fonticis morbis, naturalem
stimulum, tot additis artificialibus, paullatim obtundunt, tandem-
que omnino extinguunt. Qui ventriculum enim, quoties pos-
unt, quocumque tandem cibi, quo populus etiam vtatur, genere,
ad summam satietatem fastidiumque replent, donec obrurata
profun-

*) HORAT. Ep. I. XIX. II.

p) Idem Pastor. I. 216.

°) OVID. ex Ponto III. I. 18.

profundissima gula nihil amplius ingerere ac intrudere, donec digito veluti in fauces inserto, redundantem farraginem contingere, possint, conenturque reprimere; ut regustare deglutita vereque ruminare debeant; ut ventris molem onusque vix amplius sustinere, ut spiritum sine anhelitu vix ducere, possint; hi certe omnes, ut facile intelligitur, ventriculum suam ultra capacitatem violenter distendunt, actionem eius sufflamant, fibrarum robur frangunt, sensus debilitatem inducunt, quodque adeo pronum est, ciborum appetitum minuunt, extinguunt, nauseas, spontaneas vomitiones, arcessunt, digestionem alimentorum turbant, atque sic tandem laesa, ut loquimur, chylicatione ac sanguificatione, compressis vna visceribus prope modum omnibus, actiones etiam reliquas in consensum rapiunt, sanguinis circuitum praepediunt, respirationem difficilem, laboriosam, reddunt, corpus ignauum efficiunt, animum torpore deprimunt, milleque morbis aliis, mille mortibus, vias aperiunt. Malae quidem huic causae ac peruersae consuetudini CELSVS, *) non mutilatus, sed recte intellectus, non, quo nomine multi culpam praetexere conantur, patrocinator, *prodesse sano homini affirmans, nullum cibi genus fugere, nempe, quo populus utatur; interdum in conuictu esse, sed quoque, interdum ab eo se retrahere; modo plus iusto, modo, autem, non amplius assumere; bis die potius, quam semel cibum capere, et semper quam plurimum, sed ea conditione, dummodo hunc concoquat.* Non tantum enim statim subiicit, *ea corpora, quae more athletarum repleta sint, celerrime et senescere et aegrotare; sed alio etiam, non diffito, loco, hanc viuendi normam nobis praescribit *)*: *At imbecillis, (quo in numero magna pars urbanorum, omnesque pene cupidi litterarum sunt) obseruatio maior necessaria est:*
Vbi

*) de Re Medica, I. I.

*) IDEM ibidem cap. 2.

Vbi ad cibum ventum est, nunquam utilis est nimia satietas; saepe inutilis nimia abstinentia; saepe, si qua intemperantia subest, tutior est in potione quam in esca. Cibus a salsamentis, a lecibus, similibusque rebus melius incipit. Tum caro assumenda est, quae assa optima aut elixa est. Condita omnia duabus de causis inutilia sunt, quoniam et plus, propter dulcedinem, assumitur, et, quod modo par est, tamen aegrius concoquitur.

§. XIII.

Neque vero hic vilioris tantum conditionis homines notandi, et naturae imperio subiiciendi, sunt, sed ista etiam praecepta ad lautiores illas, et sola libidine fortes, pertinent animas, quae in vniuersum, quod lubeat, licere sibi praesumunt; quae suae vbique spontis esse, sine omni interpellatione, contendunt. Non enim hic excusatius, sed multo saepe grauius, peccatur, ac infimus ille ac inficetus vulgi populus solet delinquere, qui vulgarissimo cibo videretur abuti, licet eodem pro sua esuritie vtatur. Exquisitissimis enim cibis dapibusque, largius ingestis, geminam sibi perniciem, genio suo indulgentes, faciunt, alteram, dum nimia ciborum copia ac varietate se obruunt, et quasi faginant; alteram, dum eiusmodi fercula ac lauticias curiose nimis anquirunt, et apparari sibi volunt, non, quae vllam esuriam compescant, sed quae libidinem potius incendant, languentemque gulam et solita fastidientem, irritent. Vt quisque enim maiore conspicuus est dignitate, opibusque valet et abundat: tanto pretiosioribus mensam dapibus opulentat, nec famem quidem sitimque operiri, sed ea omnia luxu ante solet capere. Sed quonam tandem euentu! Praeter oppressum extinctumque naturae stimulum, multis magnisque morbis se obnoxios reddunt, quorum subinde tarditas grauitate compensatur. Quos

enim, in regalibus istis sedibus, magnificisque palatiis, frequentiores offendas pedissequos, quam delicatissima fastidia, cruditates, plerhoras, obesitates, congestiones, haemorrhagias, haemorrhoides, arthritides, nephritides, calculos, intermittentes ardentesque febres, inflammationes, diarrhoeas, dysenterias, vertigines, apoplexias, catarrhos suffocatiuos, hydropes, et si quid tetrius istis? Haec experiendo saepe multumque, proh dolor, didicimus. Ne vero nimium exaggerata putes, en testem, fide, ni fallor, dignissimum, omni exceptione maiorem, toties laudatum SENECAM ¹⁾ Medicina, inquit, quondam paucarum fuit scientia herbarum; deinde in hanc peruenit tam multiplicem varietatem: nec est mirum, tunc illam minus negotii habuisse firmis adhuc solidisque corporibus, et facili cibo, nec per artem voluptatemque corrupto. Qui postquam coepit, non ad tollendam, sed ad irritandam, famem quaeri, et inuentae sunt mille conditurae, quibus auiditas excitaretur, quae desiderantibus alimenta erant, onera sunt plenis. Inde pallor, et neruorum, vino madentium, tremor, et miserabilior ex cruditatibus, quam ex fame, macies. Inde incerti labantium pedes, et semper, qualis in ipsa ebrietate, titubatio. Inde in totam cutem humor admissus, distensusque venter, dum male assuescit plus capere, quam poterat. Inde suffusio luridae bilis, et decolor vultus, tabesque in se putrescentium, et retorti digiti articulis obrigescentibus, neruorum sine sensu iacentium torpor, aut palpitatio sine intermissione vibrantium. Quid capitis vertigines dicam? quid oculorum auriumque tormenta, et cerebri aestuantis verminationes, et omnia, per quae exoneramur, internis vlceribus affecta? Innumerabilia praeterea febrium genera, aliarum, impetu saeuientium, aliarum, tenui peste repentium, aliarum

¹⁾ Epistol. XCV.

aliarum, cum horrore et multa membrorum quassatione venientium? Quid alios referam innumerabiles morbos, supplicia luxuriae? Immunes erant ab istis malis, qui nondum se deliciis soluerant, qui sibi imperabant, sibi ministrabant, corpora opere ac vero labore durabant, aut cursu defatigati, aut venatu, aut tellure versata. Excipiebat illos cibus, qui, nisi esurientibus, placere non poterat. Itaque nihil opus erat tam magna Medicorum suppellectile, nec tot ferramentis atque pyxidibus. Simplex erat ex simplici causa valetudo; multos morbos multa fercula fecerunt. Haecenus Philosophus noster
SENECA.

§. XIV.

Sed exemplorum vis quam saepe maior esse solet, quam rationum pondera, non possum non ipsum in scenam CICERONEM¹⁾ producere, ut diligenter in illum intuentes, alieno periculo sapere tandem audeant, et cum eodem cautius mercari discant. Quam vellem, ut ipsum, Gallo suo referentem, legant, quem sibi morbum vna coena augurali contraxerit! Attamen, ait, ne mirere, unde hoc acciderit, quomodo commiserim: lex sumtuaria, quae videtur *λετόνια* attulisse, ea mihi fraudi fuit. Nam dum volunt isti lauti, terra nata, quae lege excepta sunt, in honorem adducere, fungos, beluellas, herbas omnes ita condunt, ut nihil possit esse suavius. in eas quum incidissem in coena augurali apud Lentulum, tanta me *διόγγορα* arripuit, ut hodie primum videar coepisse consistere. Ita ego, qui me ostreis et muraenis facile abstinebam, a beta etiam et a malua deceptus sum. Posthac igitur erimus cautiore. — Ego hic cogito commorari, quoad me reficiam, nam et vires et corpus amisi. Videat tibi in aurem blandissime
C 3 infu-

¹⁾ Epistol. VII. 26.

insufurrare: Discite meo exemplo! Quanto magis optandum esse censeas, ut, quorum ad exempla totus orbis componitur, legibus naturae, quibus, ut sumptuariis forte, solui non possunt, aliquando lubentius obtemperent, et magis maiorem Alexandrum illum Magnum, hac praesertim in causa, imitandum sibi proponant, qui luculentissimum quondam continentiae documentum edidit, Adae, Reginae, lenocinia, tanquam Sirenes, praeternaugans. Dum haec ita geruntur, CVRTIVS *) refert, exquisitae artis saporisque cibos atque bellaria sollicitè confici curabat Ada, eaque cum ipsis coquis et cupediariis Regi dono mittebat; tanquam bene merenti gratiam relatura, si muniis armorum fessum fatigatumque, Asiatici luxus deliciis exciperet. At ille prudens, intemperantiam gulae, seria tractanti, intempestivam esse, benevolentiae quidem muliebri comiter gratias egit, ceterum non attinuisse respondit, ut pro ipso sollicita esset, meliores habente coquos, quibus ipsum olim paedagogus suus Leonidas instruxisset, ad prandium iter antelucanum, ad coenam frugale prandium. Audiamus et nos paedagogos nostros, eorumque saluberrima, de adhibenda in victu summa temperantia, praecepta, memoria, numquam vacillante, retineamus. Audiamus inprimis, in rem praesentem, probi poetam exempli, HORATIVUM, **) optima vitae ac valetudinis tuendae consilia breui hoc et concinno comprehendentem carinine:

*Accipe nunc, victus tenuis quae quantaque secum
Adferat; inprimis valeas bene; nam variae res
Ut noceant homini, credas, memor illius escae,
Quae simplex olim tibi sederit; at simul assis*

Miscue-

*) FREINSHEMII Supplem. lib. II. cap. 8.

**) Serm. II. Sat. II. 70.

❧ ❧ ❧

*Miscueris elixa, simul conchyliis turdis,
Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
Lenta feret pituita; vides, ut pallidus omnis
Coena desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitiiis animum quoque praegravat una,
Atque affigit humo diuinæ particulam aerae.*

Audiamus adhuc monitoribus non asperi, LVCANVM, *)
pulchre concinentem:

— — — O prodiga rerum
*Luxuries, numquam paruo contenta paratu,
Et quaesitorum terra pelagoque ciborum,
Ambitiosa famae, et laetae gloria mensae!
Discite, quam paruo liceat producere vitam,
Et, quantum natura petat.*

§. XV.

Uterius nunc progrediamur, licebit. Ut in rebus, ad vitam prouehendam necessariis, primum omnino locum vitus obtinet, ad stimulum naturae ingerendus; sic in necessitatibus nostris alterum mox locum ea sibi vindicant, quae, in usum corporis non conuertenda, imo vero sine summa molestia ac noxa non retinenda, exstimulante pariter natura, excerni debent egerique. Quibus igitur in sex rebus, quae vocantur, non naturalibus, suus singularis attributus locus est. Tria eiusmodi excretionum genera solemus constituere; quarum binae, quae per aluum fiunt et vesicam, in sensus incurrunt, eaque propter sensibiles dicuntur; tertia vero, quae tacite latenterque per cutem fit, insensibilis proprie perspiratio nuncupatur. Omnes sua quasi sponte,

*) Pharsal. IV. 373.

sponde, sine praescitu, sine consensu conatuque, nostro, semper necessario, ex sola machinae nostrae corporeae constructione ac constitutione, in tenerrima aetate nostra, consequuntur, et ad actiones pure naturales referuntur. Successu tamen temporis, ubi paulatim adolescimus, et ad rationis usum cum ratione educamur, binae priores excretiones, animae imperio, voluntati ac consensui nostro, sic subiiciuntur, ut, sicuti, definito ad arbitrium tempore, famem explere, sitimque sedare, solemus, ita non minus longa assuetudine id possimus consequi, ut suo quoque tempore his egerendi stimulis pariter obediamus, hoc est, bene egeramus. Tum vero ad mixtas actiones referri incipiunt. Enim vero et hic naturam, ad omnia providentem, facile et cum admiratione agnoscimus. Id, quod ingestum est, et in succum ac sanguinem conuerti nequit, corporis finibus utique eliminandum est; sed quantum fieri quidem poterat, sine omni, sine magna, nostrum ac sociorum nostrorum, offensione. Ea propter maxima ingestorum, ac non retinendorum, pars tam subtiliter elaboratur, ut perpetim per cutem, halitus instar, euaporare, et, sine relicto sui vestigio, tenues in auras possit euanescere. Quod reliquum est, tam blandum temperatumque efficitur, ut paulatim colligi, nec, nisi mole sua, destinata suae excretioni viscera extimulare, viamque, quodam modo praeclusam, aperire sibi possit. Alui et vesicae excrementa nominasse sufficit. Quem in finem haec, multa partim aqua feroue diluta, partim in ceream mollietatem densata, prodeunt; vtriusque visceribus mucoso praeterea lentore defensis, mollique circumfusis pinguedine, ut sensu non ita exquisito pollerent, et spectabilis eorum capacitas, ad recipiendas retinendasque, sine molestia, multas sordes, idonea ac commoda praestaretur.

§. XVI.

§. XVI.

In hoc vero apparatu non acquiescendum sibi vidit naturae providentia, sed cum utilitate ac necessitate nostra, decoris etiam, munditiei, honoris ac verecundiae, rationes coniungendas esse intellexit. Quam ob causam non modo vias hasce, his dicatas emissionibus, quantum maxime ab omni aspectu remouit, et in ima corporis parte coniunctas aperuit, vt vno consilio conatuque, ac sine percipienda odoris foeditate, vtroque ventris onere nos leuare possemus; sed, quod maximi habendum est momenti, easdem has vias sphincteribus, siue musculis formatis, voluntati adeoque nostrae magna ex parte subiectis, et ad nutum parere paratis, circumdedit, et pessulos veluti his ostiis obdidit, vt, siue pro intellecta rei necessitate, referare eadem et secreta loca captare, siue stimuli molestiam dissimulare paullisper et sine noxa tolerare, possemus. Summe igitur laudabilis, quin necessaria quoque, habenda consuetudo est, qua id a nobis impetrare quaerimus, vt semel aut bis die, omnibus quidem matutinis ac vespertinis, hoc debito naturae officio nos exsoluamus; id quod, sicuti ad curam valetudinis, semper honestam, pertinet; ita singularem quam vrbauitatis ac elegantiae laudem conciliare nobis, et nostram cum aliis consuetudinem iucundam facere, inprimisque id efficere, potest, vt publicis ac priuatis solemnitatibus quieti et verecundi interesse, et negotiis nostris sine molesto interpellatore vacare, valeamus.

§. XVII.

Sic isti quoque naturales egerendi stimuli arbitrio nostro magnam partem subiecti sunt, inprimisque id nobis integrum relictum est, num illis praesentibus, deque officio nostro nos admonentibus, obedire statim, an resistere quodammodo, voluerimus. Quod posterius ad rem nostram praesentem

D

sentem praecipue pertinet. Qua enim ratione, quibusue modis; hi stimuli per variam in victu potuque intemperantiam, innumerosque alios in omni diaeta errores, augeri minuique possint, ac soleant, hoc quidem argumentum, gravissimum licet, cum hoc nostro aliquanto laxius cohaeret. Defectu vero, seu neglectu potius, quam excessu, heic peccatur; cuius rei frequentissima, et tantum non quotidiana, extant exempla. Quamvis enim, vt in proverbio est, naturalia non sunt turpia, necessitasque legem non habet, neminem tamen facile futurum existimamus, quin eo se subinde saepiusue reductum, coactumque, fuisse concedat, vt omnibus suis ingratis et inutili verecundia ductus, lorium retinere, aluumque comprimere, deberet. Quod quidem plurimum, sine magna molestia, ac perturbatione, sine anxietate, ingentique dolore ac cruciatu, consequentibus, fieri non potuit; sic vt cum OVIDIO conquerendum fuerit:

Tristia cum magno damna pudore tuli.

Frequentiores sane ac numerosiores, imo saepius impronissae, illae esse occasiones possunt, quae intempestivum nobis pudorem extorqueant; quas hoc loco recensuisse nihil attinet: interea tamen summa a nobis cautio est adhibenda, vt ne in publicum, in scenam, aliasque conciones, multum sibi poscentes temporis, temere prodeamus, nisi ad longiores has moras bene praeparati, et consuetudini egerendi ante probe fuerit satisfactum. Quod enim contra consuetudinem contingit, magnopere nocet, omninoque naturam sui corporis quemque scire convenit. Vt hoc enim vtar, vesica, a collecta paulatim copiosiore vrina sic ultra suam capacitatem distendi potest, vt paralyti adficiatur, atque se deinceps aut plane non, aut non sine magna mora ac difficultate, ad expellendam vrinam, contrahere valeat. Tum vero omnibus nostris

nostris viribus lotii excretionem eniti non licet; quo ischuriae ac dysuriaie genere seniores potissimum homines pluries solent affligi. Quodsi vero vrina, potus praefertim, subito ac copiose in vesicam irruat, ad eius rupturam fere, funestus saepe euentus esse potest, quod exemplo suo TYCHO DE BRAHE, toto notissimus orbe, confirmat, aut lipothymiae, apoplexiae, incurabiles paralyses, consequuntur. Neque aliter se res habet, cum neglecto aluinas faeces egerendi statusque dimittendi, stimulo, ex ventre contra voluntatem longius vehementiusque compresso. Quemadmodum enim ex sola hac causa saepe inflationes, caligines, capitis dolores, vertigines, conuulsiones, lethargi, lipothymiae, apoplexiae, aliaeque innumera, superiorum praefertim partium, mala oriuntur et fouentur: sic etiam neglectus iste ad breue tempus, praeterque consuetudinem, contingens, stimulus, adeo obtunditur, vt alui mox pigrities et tanta enascatur constipatio, quae omni saepe arte consumta expugnari nequeat, praeterque dolores acutissimos, spirandique difficultates et anxietates ineffabiles, multas alias afflictiones, per consensum excitatas, comites nonnunquam habeat. Quod binis domesticis exemplis cum coniuncta tunc immobilitate, abdominis tympanitem, ceruicisque ac spinae dorsu tetanum veluti, referentibus, compertum nobis est.

§. XVIII.

Tanto minus autem excusari eiusmodi negelectus potest, vbi stimulos istos non sine aegritudine suppressimus, etsi nostrae spontis, iuris nostri, omnino fuerimus; praefertim, quum stimulis istis leuari, lotioque ac aluinis sordibus exinani, cum sensu quodam voluptatis coniunctum sit. Culpa vbiq; subest, siue circulos nostros, litterarum studia ac profundiores meditationes nostras, turbare, siue per ignauiam,

aut somnolentiam, loco lectoue nos mouere, noluerimus. Inprimis vero multiplices noxae, ex frequentiore horum stimulorum suppressione, maxime in corpus iam male affectum, redundant. Hinc enim primarum viarum debilitates proxime fouentur augenturque, humores putrida ac faeculenta indole inficiuntur, ipsae faeces nimium exsiccantur induranturque, adeoque passionibus hypochondriacis ac hysteris, moliminibus haemorrhoidalibus, haemorrhoidibus caecis, foedis vlceribus ac fistulis, frequens occasio suppeditatur. Quid? quod grauidae praesertim feminae, puerperaeque, tamquam grauitur vulneratae tractandae ac custodiendae, ex eiusmodi spontanea, aut frequentius, propter intempestiuum pudorem coacta, stimulorum suppressione, maximopere laeduntur, et in grauissimos morbos, cumque vitae discrimine coniuncta non raro pericula, ob occultam praesertim celatamque causam, coniiciuntur. Quo etiam male retentum ac remeantem flatum, sit auribus honor, iure meritoque referas; vnde, quod vix credas, non minus iniqua valitudine et grauibus morbis, coli, stomachi, ventrisque inflatione, tympanitem saepe mentiente, asthmae flatulento, suffocatione, vertigine, torpore, apoplexia denique, corripimur, et prope deponendis assimulamur. Sane WENCESLAO BAYERO, *Cubitenſi* *) quondam

Res leuis et nihili, vapidus per corpora flatu,
visus non fuit, publica disputatione *considerationem flatuum*
proponenti, eorumdemque praeconia veluti ac praerogati-
uas,

*) Haec disputatio Medica Lipsiae, sine die ac consule, vt videtur, post annum 1487. mense Maio, Magistro Magno Hunt, Medico respondente, habita est; quod vitae huius viri, a b. PLATNERO meo, *Opuscul. T. II. p. 35.* descriptae, addi forte possit.

uas, carmine non inuenusto canenti, ex quo, ne seculi for-
san elegantiam, ioco paullo liberiore, offendamus, pau-
cos, qui sequuntur, versiculos obiter adiicimus.

*Quidquid et Euphrates emittit et Indus odorum,
Non dat, quot crepitus commoda ventris habet.
Pedere nil tarpe est, Claudii^{b)} si iussa sequamur;
In celebri fas est pedere symposio. — —
Tormina si corpus vexant, ventusque vaporque,
Vilia sunt, licet, haec, sintque minuta simul:
Ni tamen insigni Phoebus curauerit arte,
Sunt tibi letiferi maxima causa mali.*

§. XIX.

Rariora esse diximus eorum exempla, qui hos egerendi
stimulos, aliquando deficientes, ob causae scilicet extimula-
turae absentiam, ciere tamen, atque sic hac etiam in re ex-
cessu quodam peccare, soleant; non omnino tamen nulla
sunt, maximeque in sexu elegantiori obuia occurrunt. Ti-
mentes enim feminae, ne quo incommodo afficiantur, vbi
suae sponctis esse nequeant, omnem veniae petendae causam
ante occupare, omninoque amoliri, anxiae contendunt; quo
tamen, toties repetito intempestiuo inutilique nisu, naturam
D 3 turbant

^{b)} De Tib. Claudio Caesare refert in vita SVETONIVS, cap. 32.
Eum, statum crepitumque ventris, etiam in conuiuio, emittendi ve-
niam per edictum fuisse daturum, *quum*, quod omnino notandum est,
periculatum quemdam prae pudore ex continentia reperisset; quod hu-
manitatis potius, quam feritatis, speciem prae se ferre, posset videri,
nisi alioqui constaret, hunc Caesarem, saeuum natura fuisse et sangui-
narium, hominum, nepotumque Augusti, dissolutum maxime ac per-
ditissimum, in cuius conuiuia, illud IUVENALIS, Sat. II, 110.
optime quadret: *Hic nullus verbis pudor, aut reuerentia mensae.*

turbant et confundunt, sibi que aliud maioris incommodi genus pariunt, acutiorem nimirum in his partibus, etiam a sola cogitatione excitandum; sensum, perpetuumque a minima mole irritamentum, unde cita alius consequitur loci que stillicidium. Quanta enim consuetudinis vis esse soleat, et quam facile nos possimus alicui rei assuescere, huius rei infinita prostant exempla, sed hac ipsa in causa omnium luculentissima. Optime enim valens, solita aduentante cibi hora, naturali cibi potusque desiderio flagrat, sed illa longius forsân dilata, famem sibi minui sentiet, nullam, nunc paratam tandem opipare mensa, superstitem conqueretur. Idem, ad lucem usque per dormiscere consuetus, noctem semper insomnem ducet, ubi consuetus lectulus corpus suum non habebit. Neque minus idem, praeter morem, multa nocte semel iterumque ex somno excitatus, aut sua sponte expectus, proxima sequentique nocte, eadem ruente hora, rursus somnum, oculis eiectum dolebit, noctemque vigilabit amaram. Qui, si forte urinae stimulum importunum vna sentiat, eundem deinceps saepius et per longum tempus, redicurum, seque excitaturum, sentiet. Saepe pueruli nostri, imo quoque iam satis adulti, poti et non poti, lectum semel atque iterum commingunt; sine multa animaduersione dimissis, infortunium hoc facile supprimitur; contra vero acriori subiectis censurae, et ignominiosae castigationi, propter perpetuo inhaerentem poenae metum, auctamque anxietatem, renitentibus maxime, totis noctibus hoc inuisum malum reuertitur, quo diutius inhaeret, rebellem magis, penitusque tandem incurabile. Saepe propterea multumque hoc consilium, ex alui pigritie male se habentibus, opportunum saluberrimumque experti sumus, iussis nimirum, ut definita quadam matutina aut vespertina hora, sine intermissione, sellae familiaricae se committerent, obstinateque eadem

eidem insiderent ac insisterent, fortiter tamen alium non comprimerent, licet saepe numero re infecta discedere cogentur; qua sua tandem pertinacia permulti naturam ad officium reducerunt, repudiatis omnibus, alium soluentibus, remediis. Altera consuetudo natura est; quae bona, ut usum lenit laborum, sic naturae quoque stimulos prudenter obseruat et custodit. A teneris vero assuescere multum est. Salubrius igitur consilium, ex metu erroris in errorem facile labantibus, exque timore et inutili verecundia, peccantibus et naturam suam offendentibus, dandum non nouimus, quam quod poeta nobis dedit:

Intempestiuos igitur compesce timores.

§. XX.

Haec iam nunc de iis naturae stimulis, quibus diligentissime obseruatis et reuerenter habitis, vitam sanitatemque prorogare, vitaeque nobis curriculum dilatare, valemus, deproperata sufficiant. Quae dici adhuc de stimulis, ad licitam iustamque venerem nos excitantibus, verecundiae tamen non inimicis, debuissent, cum ipsa hac dissertatione mox copulabimus.

ULB Halle

3

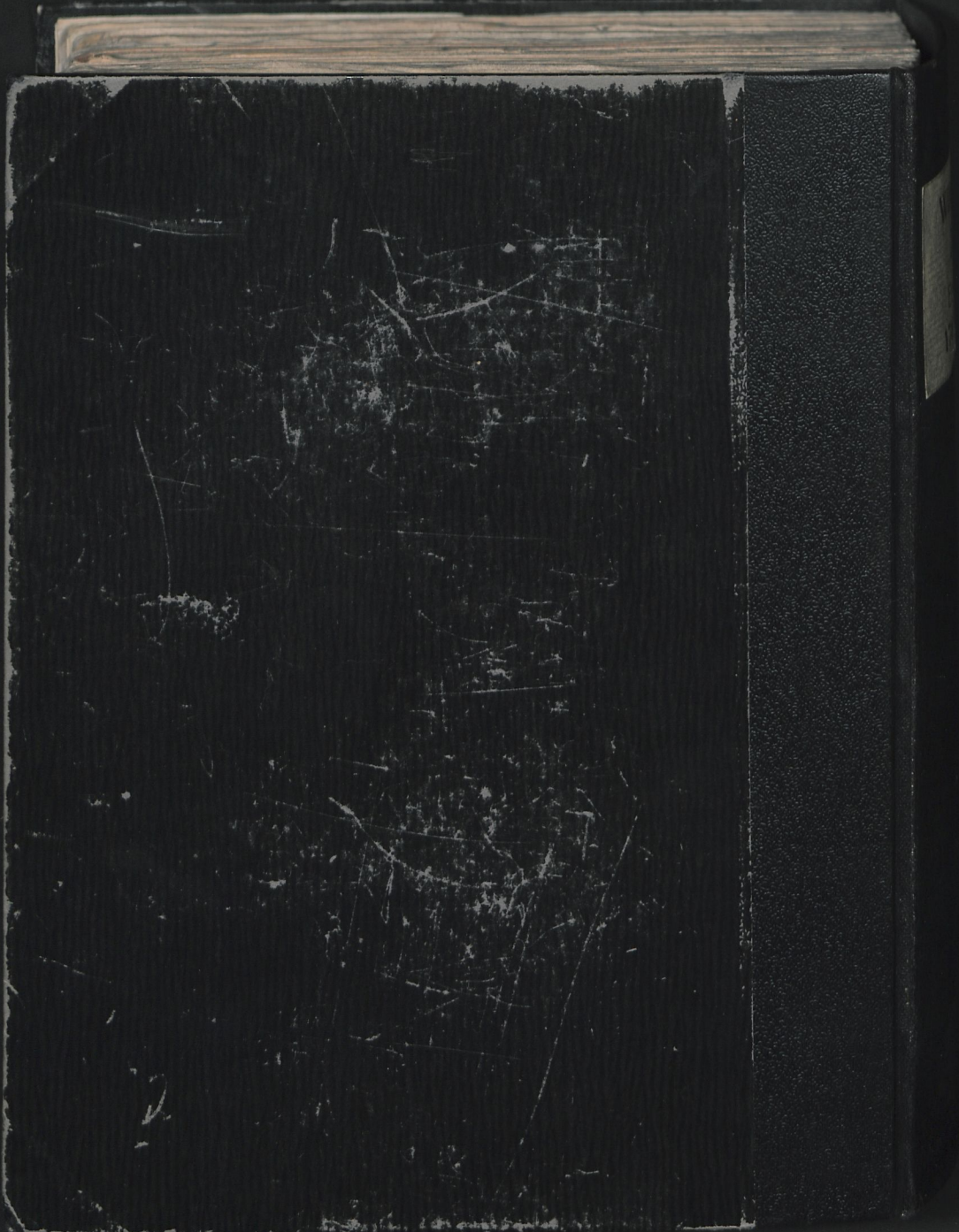
004 057 996

v298

56

928 K 944

5, 12

NAVGVRALIS MEDICA
DE

ONATVRAE
BTVNDENDO

Q V A M
OSI MEDICORVM ORDINIS
A E S I D E

O A V G V S T O
G V T H D

RG. P. P. O. FAC. S. SENIORE
T. DECANO

OCTOBR. C I D I D C C L X X I V

L. L. Q. C

D V D O C T O R I S

M M I L I T O N V M E X A M I N I

E R M I T T I T

F E D E R I C V S E I S F E L D

N S. M A G D E B V R G I C V S

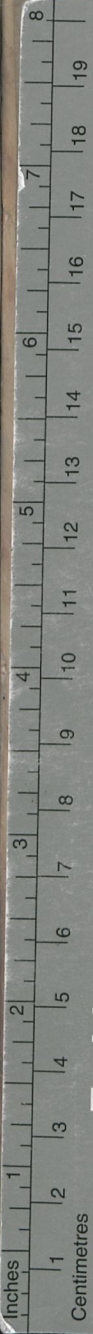
N A E C A N D I D A T V S

T E N B E R G A E

O L I C H R I S T I A N I D Ü R R I I

A D E M I A E A T Y P I S.

1779

Farbkarte #13

B.I.G.

